

Počátky raně středověkého osídlení v prostoru Mikulova na Moravě a jeho hradu

BORIS NOVOTNÝ

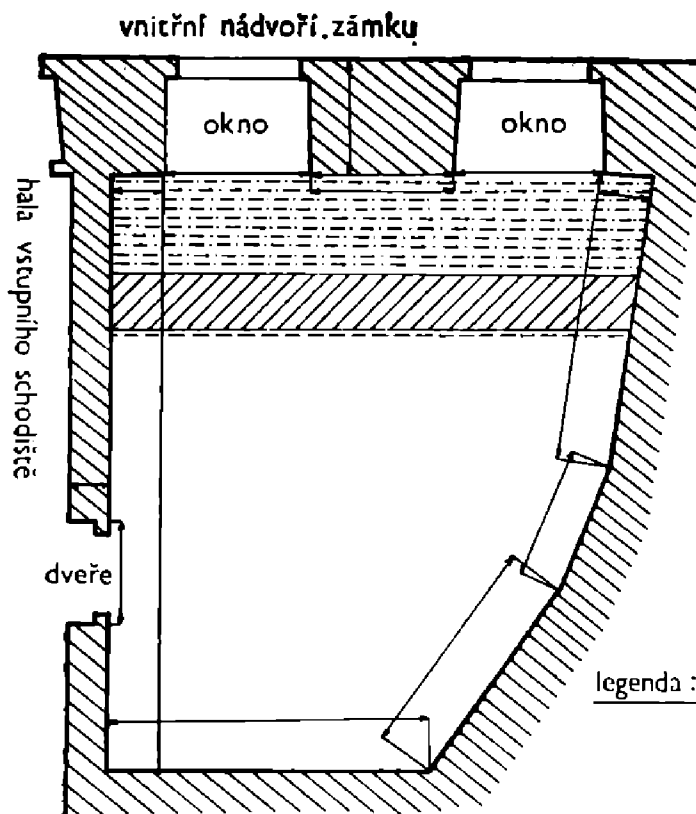
Ze starších archeologických zjištění vyplývá, že v okolí středověkého jádra města Mikulova (o. Břeclav) se vyskytovalo slovanské osídlení a byly zde zjištěny i kostrové hroby (Jüttner K. 1930, Archiv AÚ ČSAV Brno). Předmětem polemik se stalo i nejstarší osídlení návrší s raně gotickým kamenným hradem, později několikrát přestavovaným až do podoby dnešního zámku. Při výkopu kanálu u brány byly nalezeny v hloubce 80–150 cm dva zlomky velkých tzv. zásobnic asi z první poloviny 12. století (Jüttner K. 1952).

Při příležitosti rekonstrukce zámku po zbytečném válečném vypálení, byl proveden záchranný archeologický výzkum. V jedné z přízemních místností (vlevo od vstupního schodiště, naproti vchodu do bývalé zámecké kuchyně), byly v roce 1956 při hloubení pro ústřední topení odkryty pracovníky Archeologického ústavu ČSAV v Brně (1956), mocné propálené vrstvy, rozkládající se na ploše více jak 10 m² (obr. 1, 2, 3, 4).

Větší polovina odkryté části při venkovní zdi byla vyplněna černou humusovitou hlínou, promísenou vápencovým šterkem a drtí. Vrstva se poněkud svažovala směrem dovnitř místnosti. Nad ní ležela asi 8 cm silná světlešedohnědě zbarvená vrstva popelovité hlíny. Vlastní spáleniště o rozměrech 110 × × 120 cm, tvořila 30 cm mocná vrstva s povrchem do červena vypáleným, která v hlubší části přecházela v šedou, lícovanou mazanici. Mezi vrstvami mazanice se vyskytovaly jílové vložky a blok slinitého materiálu. V příčném profilu ležely zbytky dvou do černa opálených trámů (délka 150 a 130 cm, průměr 13 až 25 cm). V jednom místě bylo možno rozpoznat techniku roubení. Mocnost destrukce dokládá její hloubka, více jak 160 cm (obr. 2, 3).

Při rozbírání vrstev byly nalezeny střepy z nádob:

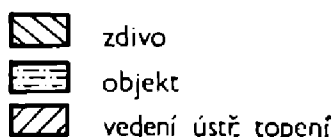
1. Okrajový střep z větší nádoby. Drsná a pórovitá vnější strana je na výdutí světlešedohnědá a na hrdle tmavošedá až černá, jemně drsná. Vnitřní strana je pokryta světlešedou vrstvou sintru. Lom je šedočerný. Hrubozrnný materiál je dobře vypálen. Síla střepu výdutě = 7 cm. (Tab. II/7.)
2. Okrajový střep z větší nádoby. Jemně drsný povrch obou stran i lom jsou šedočerné. Jemnozrnný materiál, promísený tuhou je dobře vypálen. Síla stěny výdutě = 0,7 cm. (Tab. I/7.)
3. Okrajový střep z větší nádoby. Obě jemně drsné strany jsou tmavo až šedohnědé, lom černý. Jemnozrnný tuhový materiál je promísen ojediněle hrubšími zrny písku a je dobře vypálen. Síla stěny výdutě = 1 cm. (Tab. II/5.)
4. Okrajový střep z nádoby střední velikosti. Obě nedokonale vyhlazené strany i lom jsou černé. Jemnozrnný tuhový materiál je dobře vypálen. Síla stěny výdutě = 0,7 cm. (Tab. II/9.)

Obr. 1. Mikulov - zámek. Plánek místnosti s odkryvem destrukce objektu.

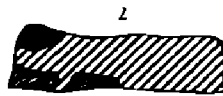
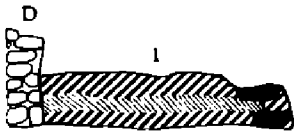
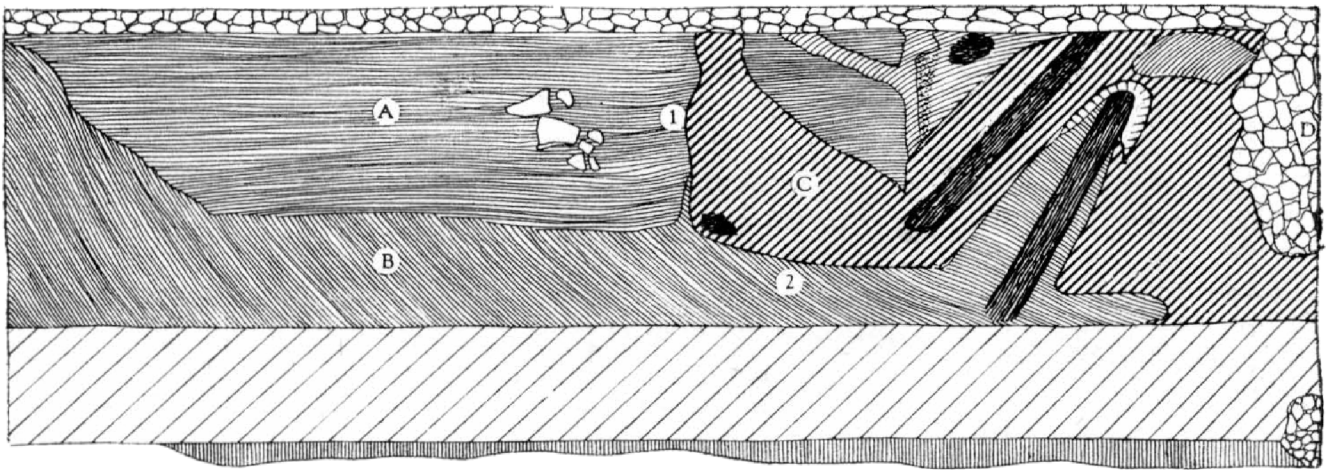
0 3m

legenda :

5. Okrajový střep z větší nádoby. Obě jemně drsné strany jsou tmavohnědé s většími černými skvrnami, lom je tmavošedý. Poměrně hrubozrnný materiál je dobře vypálen. Síla stěny výdutě = 0,8 cm. (Tab. III/2.)
6. Okrajový střep z nádoby střední velikosti. Obě nedokonale vyhlazené strany nádoby i lom jsou šedočerné. Jemnozrnný, tuhou promísený materiál je dobře vypálen. Síla stěny výdutě = 0,8 cm. (Tab. I/5.)
7. Okrajový střep ze značně velké, masivní nádoby. Hrubě opracovaný a pórovitý povrch je tmavošedohnědý, lom černý. Hrubozrnný tuhový materiál je dobře vypálen. Síla střepu výdutě = 1,2 cm. (Tab. III/5.)
8. Okrajový střep z nádoby střední velikosti. Obě drsné a nerovné strany jsou barvy tmavošedohnědé, lom šedočerný. Hrubozrnný materiál je dobře vypálen. Síla stěny výdutě = 0,9 cm. (Tab. III/1.)
9. Okrajový střep z menší nádoby. Dobře vyhlazené strany a lom jsou černé barvy. Jemnozrnný tuhový materiál je promísen ojedinělými většími zrnky písku a je dobře vypálen. Síla stěny výdutě = 0,6 cm. (Tab. II/3.)
10. Okrajový střep z robustní nádoby. Na počínající výdutí jsou dva vodorovně vedle sebe umístěné a 7 cm od sebe vzdálené otvory. Obě nerovné a pórovité strany zlomku nádoby jsou světlešedohnědé, lom tmavošedohnědý. Hrubozrnný materiál je dobře vypálen. Síla stěny výdutě = 1 cm, světlost otvorů = 0,5 cm. (Tab. II/1.)
11. Okrajový střep z menší nádoby. Nerovný zdrsňelý povrch je z vnější strany tmavošedohnědý, vnitřek a lom je šedočerný. Poměrně hrubozrnný, tuhou promísený materiál je dobře vypálen. Síla stěny výdutě = 0,7 cm. (Tab. I/9.)
12. Okrajový střep z menší nádoby. Obě dobře vyhlazené strany jsou tmavošedé, lom světlešedý. Jemnozrnný materiál je dobře vypálen. Síla stěny výdutě = 0,8 cm. (Tab. I/3.)
13. Okrajový střep z nádoby střední velikosti. Povrch nádoby je jemně drsný, vnější strana je tmavohnědá, vnitřní tuhovaná, lom je světlemodrošedý. Hrubozrnný materiál je dobře vypálen. Síla stěny výdutě = 1 cm. (Tab. I/8.)
14. Okrajový střep z malé nádobky. Obě nedokonale vyhlazené zdrsňelé strany povrchu jsou šedě tuhované, lom je šedohnědé barvy. Hrubozrnný tuhový materiál je dobře vypálen. Síla stěny výdutě = 0,8 cm. (Tab. I/6.)
15. Okrajový střep z velké nádoby. Okraj je značně masivní. Oboustranný povrch je

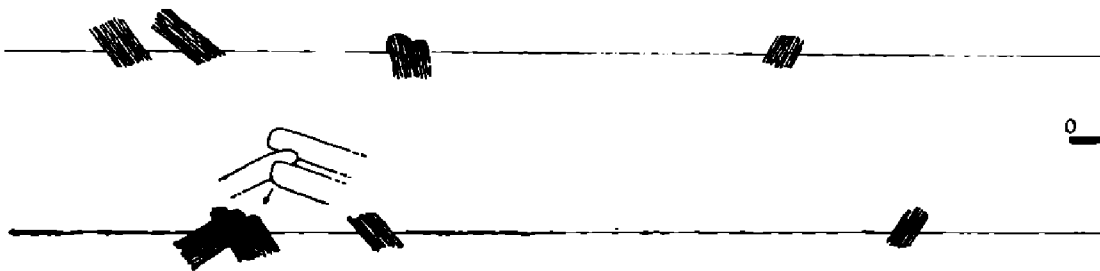
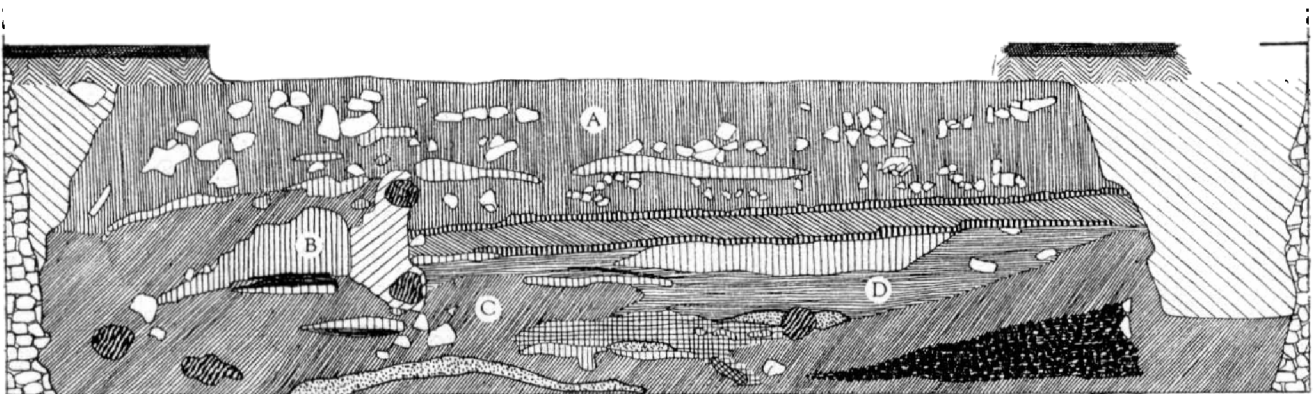
POHLED NA DESTRUKCI SHORA

0 100cm

Obr. 2. Mikulov – zámek. Spálená destrukce, pohled shora. A – popelovitá vrstva, B – silitá vrstva s mazanicí. C – do červena vypálená mazanice. D – líčovené kamenné zdivo. 1, 2. Beční pohledy na do červena vypálenou mazanici.

PRŮŘEZ DESTRUKCÍ

0 100cm

Obr. 3. Mikulov – zámek. Odkrytá destrukce, pohled z boku (profil). A = Recentní navážka. B = bloky žlutého, silitého materiálu. C – do běla vypálené vrstvy. D – zelenošedé slinové vložky. Kolmé sliné žrafování – do červena vypálené vrstvy.

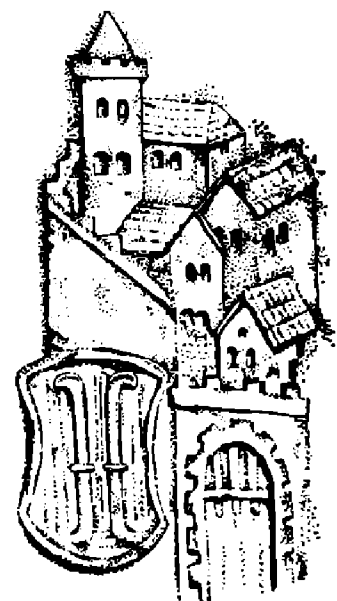
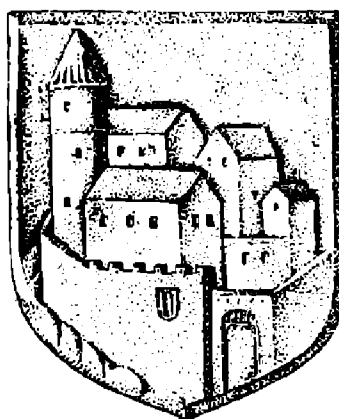
nerovně vyhlazený. Hrubozrnný tuhový materiál je dobře vypálený. Síla stře-
pu = 0,9 cm. (Tab. III/3.)

16. Okrajový střep z menší nádoby. Obě strany povrchu jsou jemně zdrsňelé, vnější je světlešedohnědá, vnitřní je tuhovaná, lom je šedočerný. Poměrně hrubozrnný materiál, promísený zrnky tuhy je dobře vypálen. Síla stěny výdutě = 0,8 cm. (Tab. I/2.)
17. Okrajový střípek z nádoby střední velikosti. Obě vyhlazené strany nádoby jsou pod vrstvičkou tuhy světlošedohnědé, lom je tmavošedý. Jemnozrnný materiál je dobře vypálen. Síla stěny = 0,8 cm. (Tab. III/4.)
18. Okrajový střep z menší nádoby. Obě strany jsou jemně drsné, vnější je tmavošedé barvy, vnitřní světlohnědá, lom je šedočerný. Jemnozrnný tuhový materiál obsahuje hrubší zrna písku a je dobře vypálen. Síla stěny výdutě = 0,7 cm. (Tab. I/4.)
19. Okrajový střep z nádoby střední velikosti. Jemně hlazený povrch má z vnější strany barvu šedožlutou, vnitřní strana je pod zbytkem tuhování světle hnědá, lom je šedočerný. Jemnozrnný materiál je dobře vypálen. Síla zachovalého zlomku hrdla = 1 cm. (Tab. I/1.)
20. Střep z výdutě velké nádoby. Obě hrubě drsné strany jsou světle šedohnědé, lom je šedočerný. Hrubozrnný tuhový materiál je dobře vypálen. Síla stěny = 1 cm. (Tab. III/7.)
21. Střep z výdutě nádoby střední velikosti. Obě drsné a nerovné stěny i lom jsou barvy šedočerné. Hrubozrnný tuhový materiál je dobře vypálen. Síla stěny = 0,7 cm. (Tab. II/8.)
22. Střep z výdutě větší nádoby. Obě hrubě drsné a pórovité strany jsou světle hnědé barvy, lom je šedočerný. Hrubozrnný materiál je promísený tuhou a je dobře vypálen. Síla stěny = 0,7 cm. (Tab. III/6.)
23. Střep z výdutě menší nádoby. Obě strany a lom je černé barvy. Poměrně jemnozrnný tuhový materiál je dobře vypálen. Síla stěny = 0,8 cm. (Tab. II/2.)
24. Střep z výdutě větší nádoby s 2,8 cm širokým plastickým pásem. Obě drsné strany jsou černošedé barvy. Hrubozrnný tuhový materiál je velmi dobře vypálen. Síla stěny = 0,8 cm (Tab. II/6.)
25. Střep z výdutě velké nádoby (tzv. zásobnice). Povrch obou stran je jemně zdrsňen a je (zároveň i lom) barvy černošedé. Poměrně hrubozrnný tuhový materiál je dobře vypálen. Síla stěny nádoby = 1,3 cm. (Tab. II/4.)

Jsou to tedy zlomky keramiky, typické pro pozdní dobu hradištní (11. až 12. století). Nejblíže analogie k těmto nálezům možno spatřovat v nádobách nalezených na nížinném raně feudálním centru z doby prvních Přemyslovců na Moravě, hradišti „Vysoké Zahradě“ u Dolních Věstonic, neboli Strachotínském hradu historických pramenů (Poulik J. 1948–1950). Z uvedených archeologických dokladů vyplývá, že na zámeckém vrchu existovala, ještě před vznikem kamenného hradu, velká roubená stavba, která zanikla požárem. Tato destrukce byla narušena licovaným kamenným zdivem neznámého původu a stáří.

Mikulov leží na staré obchodní tzv. jantarové cestě (jihozápadní větev na Vídeň, jihovýchodní přes Břeclav do Uher), která vedla ve směru od Aquileje k Severnímu moři. Po zániku Velké Moravy, která je na tomto území charakterizována zejména nálezy u Dolních Věstonic-Strachotína a hradištěm u Nejdku, písemné zprávy z dalšího 11.–12. století většinou chybí. Určité informace však mohou poskytnout stará falsa, kupříkladu tzv. zakládací listina Staroboleslavské kapituly. Na jejím základě a s ohledem na listinu o vzniku kláštera v Kounicích lze lokalizovat dosud neznámý Pulín do oblasti dnešních Pavlovských vrchů. Lze ho asi, podle všech okolností (Richter V. a kol. 1971) ztotožňovat s původním sídlem pánů z Kounic (dříve pánů z Pulína), které bylo na území dnešního Mikulova. V Mikulovském urbáři z roku 1414 se jmenuje

Česká ulice (Behemgasse), kterou V. Richter ztotožňuje se zaniklým Pulínem. Farní kostel sv. Václava (patrocinium s ochranou zemské hranice prokazuje český vliv). Řečený autor poukazuje na patrocinium sv. Jana Křtitele u piaristického kostela a uvádí je do souvislosti s kostelem jmenovaným v písemných pramenech s Pulínem k roku 1185. Jeho názor by však mohl potvrdit nebo vyvrátit jedině zjišťovací archeologický výzkum. Teorie o Pulíně, jako předchůdci Mikulova (případně vedle něho existující), je však pravděpodobná, protože nynější obec Pavlov (německá ves Paulau, doposud bez ranně středověkých archeologických nálezů) jako podhradí vznikla zřejmě teprve v souvislosti s hradem „Děvíčkami“, který, podle D. Menclové (1966) pochází až ze začátku 14. století. Je to stavba, kterou dal vystavět král Jan a daroval ji roku 1334 Hartneidovi z Lichtenštejna spolu s jinými vesnicemi v léno.

Obr. 4. Mikulov. Detaily městských znaků se schématy středověkého hradu.

V písemných pramenech se uvádí Vilém de Pulin, který jako zakladatel kláštera v Dolních Kounicích roku 1173 mu daroval patronát kostela v Pulíně. Podle bohatých archeologických dokladů a mocného opevnění je nepochybné, že hlavním ústředím kraje v 11. a 12. století byl Strachotínhrad, nynější Vysoká Zahrada u Dolních Věstonic. Objevy na Mikulovském hradě však dokládají, že i toto strategicky významné místo na prastaré obchodní cestě bylo v moci moravských Přemyslovců.

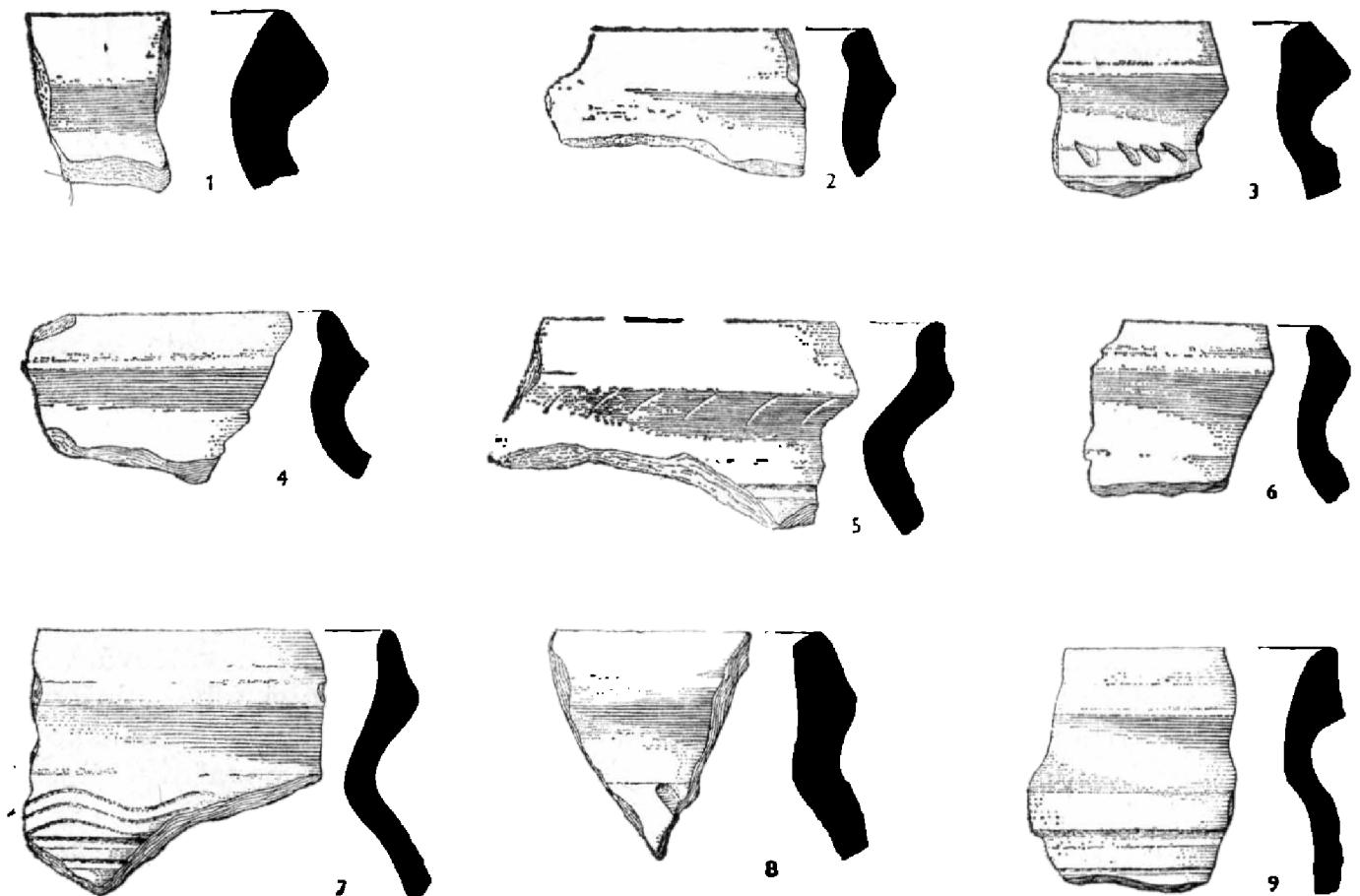
Ze stavebně archeologického rozboru kamenného hradu, jehož začátky jsou spojovány s daty 1218 a 1249, který provedl inž. arch. Hyzlar vyplývá, že k určení jeho nejstaršího jádra lze použít jako vodítko především útvaru hlavní válcové věže s břitem (bergfrítu). V Mikulově zakládal zeměpanský kamenný hrad zřejmě český král Přemysl Otakar I. a jeho bratr moravský markrabě Jindřich Vladislav. Z doby jejich panování je doložena románská válcová věž na hradě Olomouci a válcová věž královského hradu v Jemnici (obě založené kolem roku 1200). Podle toho usuzoval V. Richter, že analogicky lze románskou věž v Mikulově datovat někdy do první třetiny 13. století a považovat ji za dílo stavební huti související s tehdejším českým prostředím.

Po vyměření moravských Přemyslovců okolo roku 1200 byla západní část Pavlovských kopců v moci pánů Kouniců z Pulína (M. Zemek 1973). Ale již za markraběte Jindřicha Vladislava a krále Přemysla Otakara I docházelo na tomto

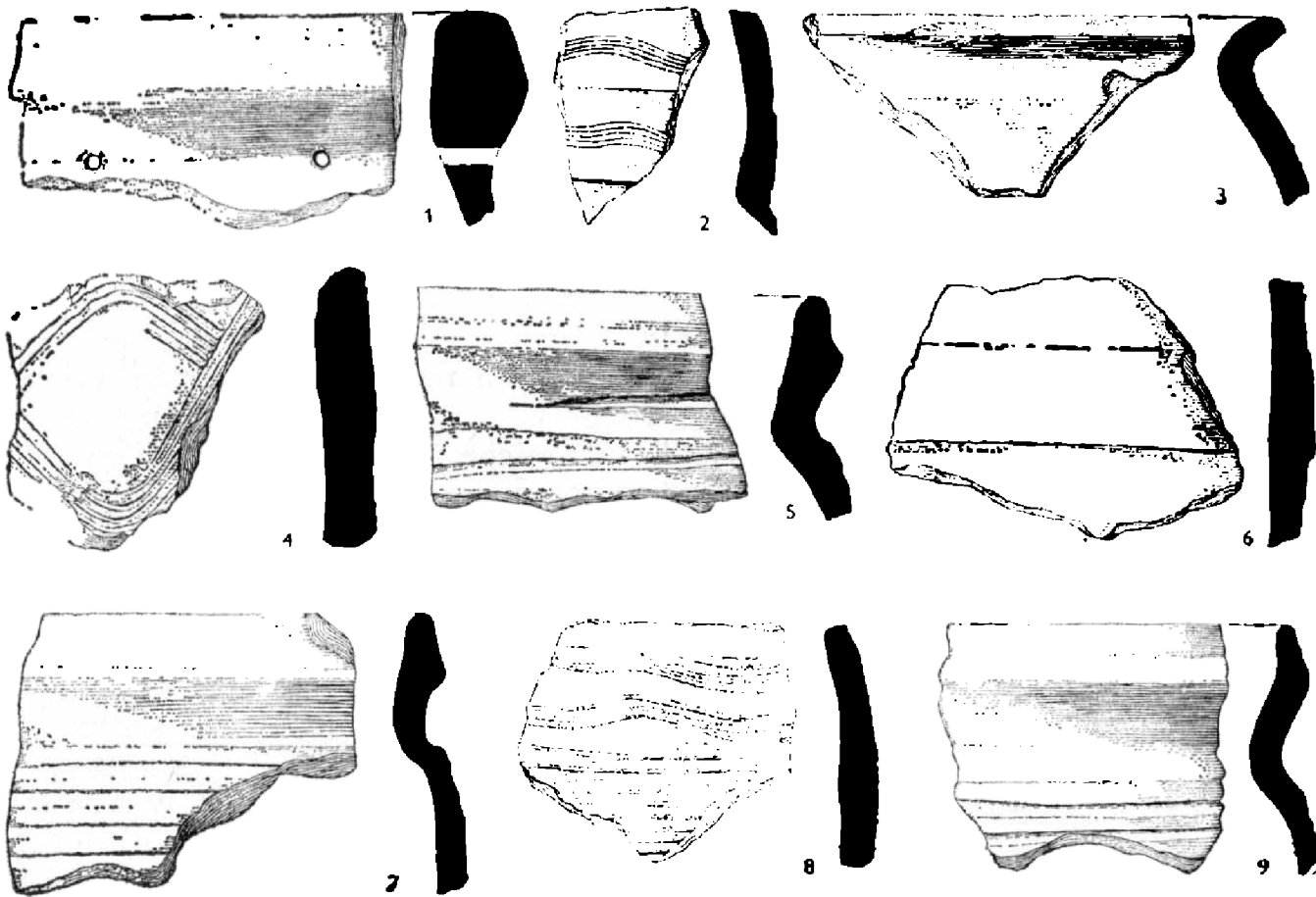
území k určitým majetkovým změnám a v listině z roku 1222 se objevuje zeměpanský hrad Děvičky, jehož držitelem byl Štěpán z Medlova. Ve druhé polovině 13. století mizí hrad Děvičky z písemných pramenů a jeho místo zaujímá Mikulov. V roce 1249 obdržel Jindřich z Lichtensteinu jako úděl ves „in Nikolsburg“. Roku 1332 tvořili Lichtenštejnský majetek již tři hrady: Mikulov, Sirotčí (Waisenburg) a Nejde (Neudek).

Nápadné změny v držení se vysvětlují zeměpanským projektem německé kolonizace, který se obracel i proti starým držitelům půdy z řad české šlechty 12. století. Nový markrabě Jindřich Vladislav po vymření moravských Přemyslovců se necítil vázán starší tradicí a uplatňoval dosti bezohledně ve svůj prospěch nový hospodářský systém a nové lenní vztahy. Při převodu Mikulova na Lichtenštejny roku 1249 se zdůrazňovalo, že jde o čin „secundum jus et consuetudinem Theutonicam“. Intenzivní německá kolonizace po zániku českého vesnického zázemí válčnými událostmi měla za následek germanizaci kraje z Rakouska. Výsledek těchto proměn dosvědčuje nejlépe mikulovský urbář z roku 1414, kde se po dvou stech letech najde český pomístný název pouze výjimkou.

Při rekonstrukci zámku byly nalezeny rovněž původní kamenné zbytky na skalních útesech uprostřed hradního kopce (tj. na styku severní strany vlastního hradu a jižní strany vnitřního předhradí). Architekt J. Hyzler zjistil rovněž nejstarší zbytky na hradě v severním bastionu (ravelinu), které měly sílu asi 2 m a tvořily půdorysně nepravidelný čtyřúhelník. Tuto budovu (dosahuje dodnes do výšky prvního patra) lze považovat zřejmě za původní kamenný palác. Na jižní straně s ním těsně sousedí válcová věž s gotickou hradní kaplí. Její poloha na nejvyšším místě skály u brány nasvědčuje tomu, že to byla

Tab. 1/1-9. Mikulov - zámek. Typy okrajů pozdněhradištní keramiky.

Tab. II/1-9. Mikulov - zámek. Typy zlomků pozdněhradištní keramiky.

Tab. III/1-7. Mikulov - zámek. Typy zlomků pozdněhradištní keramiky.

hlavní hradní věž, spojená asi přemostěním v poschodí s palácem. Hradní jádro, tj. palác s hlavní věží bylo nutně opevněno a komunikace vedla buď po mostě nebo po ochozu hradby. Jestliže ležela brána mezi hlavní věží a palácem, jak tomu obvykle bývalo, tak lze předpokládat, že se jižně od jádra prostíral hradní dvůr. Původní přístup na hrad vedl také jinudy než dnes, po východní straně Zámeckého vrchu ve směru od severu k jihu. Cesta na jihu kopec obcházela (kdysi městská židovská ulice „Za hradem“) a zatáčela se po jeho západním svahu k severu nahoru. Do vnitřního předhradí vede ještě dnes brána na západní straně, kudy zřejmě byl také nejstarší vstup do hradu. Pozdněrománský hrad byl pak opět přebudován ve hrad gotický a to asi za Hartneida a jeho nástupce Jana Lichtensteina. Pozdně románský mikulovský hrad měl tedy charakter spíše věžově dostředivý. Ten byl v gotické době přebudován v gotický úsekový hrad, do jehož centra byl přístup znesnadněn obrannými prvky, které musel útočník postupně zdolávat.

Podhradí, trhová ves Mikulov, neměla (podle V. Richtera) původně kamenné opevnění a byla zřejmě ohrazena, jak tomu bývalo i jinde, pohou palisádou na humnech s vraty. V urbáři z roku 1414 je pouze zmínka o městském příkopu. Vlastní kamenné hradby byly vystavěny až koncem 16. a na počátku 17. století, kdy město za tímto účelem dostalo k finanční úhradě konfiskované statky.

Závěrem lze konstatovat, že teprve záchranný archeologický výzkum zjistil, že ještě před výstavbou pozdněrománského kamenného hradu tam stály srubové stavby, jejichž stěny byly omazány mazanicí. Stalo se tak díky tomu, že místo nálezů nebylo od doby zániku požárem (což se stalo, podle typů keramických zlomků, pravděpodobně někdy v průběhu 12. století) narušeno další stavební činností. Lze tedy opodstatněně předpokládat, že na tak zvaném Zámeckém vrchu existovalo slovanské opevnění z pozdní doby hradištní. V době upevňování moci prvních moravských Přemyslovců tedy i tento úsek nově ustálené hranice se strategicky významným přechodem byl pod jejich kontrolou.

Literatura

- Archiv AÚ ČSAV Brno: Mikulov, č. j. 1920/34. Čj. 1135/37. Čj. 1268/47.
Jüttner K., 1930: Sudeta VI/1930, s. 76–82. Sdělení z r. 1952 v archivu KSSPPOP v Brně.
Klíma B., Dojiva I., Novotný B., 1956: Mikulov. Kresebné podklady a poznámky k nálezové zprávě. Zpracoval B. Novotný.
Menclová D., 1966: Děvičky, Brno 1966.
Poulík J., 1948–1950: Jižní Morava, země dávných Slovanů, Brno 1948–1950.
Richter V., Krsek I., Stehlík M., Zemek M., 1971: Mikulov, Brno 1971.
Zemek M., 1973: 800 let Mikulova, Mikulov 1973. „... Wilhelmus dictus de Pulin...“ (Friedrich, CDB, I, č. 400, s. 415–416). Dušková S.: Výklad listiny Viléma řečeného z Pavlova, s. 11–12.

Die Anfänge der frühmittelalterlichen Besiedlung im Raum Mikulov (Nikolsburg) in Mähren und auf seiner Burg

Schon die früher vorgenommenen archäologischen Untersuchungen ergaben, daß in der Umgebung des mittelalterlichen Stadtkernes von Mikulov (Bezirk Břeclav) Zeugnisse einer slawischen Besiedlung erscheinen. Auch bei der Rettungsgrabung am Schloßtor wurden Bruchstücke bis 1 m hoher Gefäße, sogenannter Vorratsge-

fäße geborgen, die der Finder in die erste Hälfte des 12. Jahrhunderts stellte (Jüttner K. 1930, 1952).

Anlässlich der Rekonstruktion des Schlosses nach seinem Brand wurden bei dem Legen von Dampfheizungsrohren im Raum links vom Stiegenaufgang auf einer Fläche von mehr als 10 m² mächtige durchgebrannte Schichten entdeckt (Abb. 1–7). Die Brandstätte bestand aus rotgebrannten, mit Asche und Stücken glattgestrichenen Mauerlehms vermengten Schichten, mit dem man die Pfosten- oder Balkenwände verschmiert hatte. Auch fand man Reste schwarzgebrannter 130–150 cm langer und 13–25 cm starker Balken. An einer Stelle war sogar die Technik des Blockbaus zu erkennen. Die Destruktion erreichte eine Tiefe von mehr als 160 cm. Die Schichten enthielten Bruchstücke und Randscherben einer für die späte Burgwallzeit typischen, vor allem aus dem 11. bis 12. Jahrhundert stammenden Keramik (Tab. I–III). Ähnliche Scherben kamen beispielsweise im Fundgut einer umfangreichen Untersuchung des nahen frühfeudalen Tieflandszentrums aus der Zeit der ersten Přemysliden in Mähren, des mächtig befestigten Burgwalls Strachotíngrad vor, der in schriftlichen Quellen des 11. und 12. Jahrhunderts genannt wird – er liegt in der Lage „Vysoká Zahrada“ am linken Thaya-Ufer bei Dolní Věstonice, Bez. Břeclav.

Im alte Falsum der Gründungsurkunde des Klosters in Dolní Kounice liest man, Vilem von Pulín habe dem Kloster im Jahr 1174 das Patrozinium der Kirche in Mikulov geschenkt (Zemek 1973). V. Richter (1971) beweist in seiner Arbeit über Mikulov überzeugend, daß das geheimnisvolle Pulín dem ältesten Teil des mittelalterlichen Kernes von Mikulov gleichzusetzen ist; in diesem Zusammenhang hat man das Dorf Pavlov (Pollau) auszuschließen, denn es entstand erst als Vorburg der Maidenburg, die aus dem Beginn des 14. Jahrhunderts stammt (Menclová D. 1966).

Die freigelegten mächtigen Brandschichten auf Schloß Mikulov stellen demnach Reste irgendeines ziemlich großen Holzblockbaus vor, dessen Wände mit Mauerlehm verschmiert war und der im Lauf oder an der Neige des 12. Jahrhunderts zugrundegegangen ist. Man kann deshalb mit Recht annehmen, daß auf der Höhe Zámecký vrch eine slawische Befestigung aus der späten Burgwallzeit existiert hat. Als sich die Macht der ersten mährischen Přemysliden zu festigen begann, stand demnach auch dieser Abschnitt der neu stabilisierten Grenze mit ihrem strategisch wichtigen Übergang unter ihrer Kontrolle. Erst später, im ersten Drittel des 13. Jahrhunderts, erbaute man die spätromanische steinerne Burg mit dem Rundturm. Diese landesherrliche Burg gründete der tschechische König Přemysl Otakar I. und sein Bruder, der mährische Markgraf Jindřich Vladislav, der nach dem Aussterben der mährischen Přemysliden ein neues Wirtschaftssystem einrichtete und im Rahmen der neuen Lehensbeziehungen Mikulov im Jahr 1249 an das Geschlecht Liechtenstein überführte.

Abb. 1. Mikulov (Nikolsburg), Schloß. Plan des Raums mit freigelegter Destruktion des Objekts.

Abb. 2. Mikulov, Schloß. Branddestruktion, Blick von oben. A – Aschenschicht, B – Mergelschicht mit Mauerlehm, C – rotgebrannter Mauerlehm, D – gestirnte Steinmauer. 1, 2 – Blick auf den rotgebrannten Mauerlehm.

Abb. 3. Mikulov, Schloß. Freigelegte Destruktion, Blick von der Seite (Profil). A – rezente Aufschüttung, B – Blöcke gelben, mergelartigen Materials, C – weiß ausgebrannte Schichten, D – grüngraue Mergel­einlagen. Senkrechte starke Schraffierung – rot ausgebrannte Schichten.

Abb. 4. Mikulov, Schloss. Details von Stadtnappen mit schematischen Darstellungen der mittelalterlichen Burg.

Tab. I. 1–9. Mikulov, Schloß. Randtypen spätburgwallzeitlicher Keramik.

Tab. II. 1–9. Mikulov, Schloß. Fragmente verschiedener Typen der spätburgwallzeitlichen Keramik.

Tab. III. 1–7. Mikulov, Schloß. Fragmenttypen spätburgwallzeitlicher Keramik.

